

Виртуал Технологияларнинг Таълим Жараёнидаги Аҳамияти

Raximov Farux Boltayevich

BuxDPI, Harbiy talim fakulteti dotsenti

Annотatsiya. Ushbu maqolada virtual технологиялар асосида нофилологик таълим йўналишлари талабаларининг англиз тилидаги билимларини оширишида онлайн репетиторлик ва яққа дарсларни ташкил этиш мақсадга мувофиқдир.

Kalit so'zlar: замонавий таълим, инновацион технологиялар, мобил телефон, интерфаол, видео, телевидение, видеотақдимотлар, филмлар, виртуал технология.

Замонавий таълим жараёнида инновацион технологиялар, андроид операцион тизимга эга бўлган мобил телефонлар ва ҳоказоларнинг жадал ривожланаётган даврида миз. Ушбу воситалар масофа ва вақтдан қатъий назар мулоқот қилувчилар ўртасида мувоффақиятли ўзаро ҳамкорлик (мулоқот) учун шарт-шароитлар яратиш, тезкор маълумот алмашинувига қулай имконият яратмоқда. Ҳозирги пайтда алоқа воситаларини синтез қилиш учун тўғридан-тўғри оғзаки мулоқот (юзма-юз), матн (босма, қўлёзмалар), аудио-визуал воситалар (видео, телевидение, видеотақдимотлар, филмлар), компьютер дастурлари, ахборот-коммуникация технологиялари асос қилиб олинмоқда [1]. Мулоқот воситалари қуйидаги параметрлар асосида таснифланади: ўзаро мулоқотда қатнашувчилар сони; интерфаоллик даражаси (мулоқот қилувчиларининг фикрлари мавжудлиги); алоқанинг синхронизацияси-асинхронлиги (тезкор кечиктирилган тесқари реакция); хабарни ёзиб олиш, кейинчалик такрорлаш ва ўзгартириш имконияти; хабарни қайта ишлашнинг мураккаблиги (махсус техник воситалардан фойдаланиш, харажатлар, меҳнат харажатлари ва бошқалар); мулоқот иштирокчиларининг ижтимоийлашув даражаси [2]. Тўғридан-тўғри оғзаки мулоқот сўзловчи ва тингловчи ўртасидаги ўзаро таъсирнинг кўплаб турларини ўз ичига олади. Юзма-юз мулоқотнинг ижобий 47 хусусиятлари, масалан, саволлар, кизиқиш уйғотиш, илгари сурилган ва қарши кўрсатмалар ва ҳоказолар шаклида эришиладиган синхрон ва мулоқотнинг интерактивлигини ўз ичига олади. Оғзаки мулоқотнинг муваффақияти иштирокчилар сонига боғлиқ: уларни сони қанчалик кўп, тингловчиларнинг жавобларини бошқариш қанчалик қийин бўлса, интерфаоллик шунчалик заиф бўлади [3]. Барчамизга маълумки, маърузалар кўп сонли тингловчилар аудиториясига мўлжалланган, аммо маърузачи ва тингловчи ўртасидаги мулоқот чегараланганлигини ҳисобга олсак ўзаро мулоқот жараёнида янги билимларни яратиш ўз самарасини бермайди ва амалда эгаллаб бўлган билимларни пассив ўтказиш учун самаралироқ. Узлуксиз таълим жараёнида виртуал тушунчаси кенг маънода қўлланилмоқда. Масалан виртуал таълим, виртуал технологиялар, виртуал хотира, виртуал синф ва х.к. Бугунги кунда таълим сифатини ошириш мақсадида жараёнида виртуал технологиялардан фаол фойдаланилаётгани ҳеч кимга сир эмас. Бу эса таълим жараёнига замонавий АКТ воситаларини кўпроқ жорий этилишини талаб қилади. Талабаларнинг таълим жараёнида виртуал технологиялари ёрдамида матн билан ишлашни, тасвирий объектларни ва маълумотлар базасини яратишни, электрон жадваллардан фойдаланишни ўрганади. Дарсларда виртуал технологияларининг қўлланилиши ўқишга бўлган мотивациясини, талабаларнинг қизиқувчанлигини, таълим самарадорлигини оширади. Бедрул Хан томонидан таклиф этилган электрон таълим концепциясида саккизта: педагогик, технологик, педагогик интерфейс дизайни, баҳолаш, бошқариш, ресурсларни қўллаб-қувватлаш, этик асослар, асбоб ускуналар жиҳати мавжуд [4]. 48 Шу билан бирга, таъкидлаш лозимки, технологиялар шу қадар тез ривожланиб, бўшлиқни тўлдириб бормоқдаки, ҳатто энг илғор ўқитувчининг ҳам бу жараёнга дархол киришиб кетишга улгурмай қолмоқда. Агар тил таълими ҳақида гапирадиган бўлсак, унда 5 йил олдин дарсликларга CD-гомлар асосий илова сифатида тикиларди, ҳозирда эса бутун дарслик ва унинг барча таркибий қисмлари, жумладан, аудио, видео, ўқитувчи китоби ва

бошқалар унинг ичига киритилган бўлиб, ҳар қандай компьютер ёки планшетда онлайн фойдаланиш, ҳамда дарсга ортиқча нарса олиб киришнинг хожати қолмади, дарсда бор-йўғи гаджет ёки қурилмадан фойдаланиш мумкин бўлиб қолди. Оддий фойдаланувчи учун пайдо бўлган бу технологиялар дарҳол таълимда ўз ўрнини топади. Бу деярли барча технологияларга, ҳатто виртуал технологиялар каби футуристикларга ҳам тегишлидир. Google компанияси бир неча йилдан бери таълимда виртуал технологиядан фойдаланиш бўйича тадқиқотлар олиб бормоқда, натижада ўзига хос Google Expeditions иловаси яратилиб, у синфхонадан чиқмасдан жуда кўп жойларга ташриф буюриш имконини беради. Бу улар томонидан ишлаб чиқилган дастур ҳисобланиб, ўз ичига виртуал саёхат қилиш учун 200дан ортиқ саёхат манзиллини камраб олиб, ўз ўрнида у ерларга индивидуал ёки гуруҳ билан саёхат қилиш имконини беради, бу эса ўқув машғулоти учун янада қулай ҳисобланади. Бундай виртуал ташриф таъсири ҳар қандай ўқитувчининг ҳикоя, фотосурат ёки тарихий ёдгорликни кўрсатишининг ўрнини бемалол боса олади, сабаби талаба маълум бир жойга ташрифи орқали уларни виртуал саёхатда жонли солиштириш мумкин. Ушбу дастур кўплаб мамлакат таълим муассасаларида фаол равишда қўлланилиб, география, тарих, маданият, санъат ва бутун дунёвий билимларини бутунлай бошқа даражага олиб чиқади. Шуни таъкидлаш керакки, ҳозирги замон рақамли авлоди онлайн режимда ишлашлари учун анча қулай бўлганлиги сабабли бу аллақачон «табиий муҳит» бўлиб улгурди, улар технология ичида яшамоқдалар. Нозирги замон рақамли авлодининг асосий хусусиятлари орасида АКТ компетенциялари юқори даражада қайд этилади, шунингдек ҳаёти ва ўрганишда технологиядан фойдаланишда юқори мотивация беради, тезкор фикрлаш ва бир вақтнинг ўзида кўп топшириқларни бажариш қобилиятини шакллантириш имконини беради, бу эса виртуал технологияни янада қизиқарли, тушунарли ва самарали бўлишини таъминлайди [5].

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Тўракулов О.Х. Ўқувчиларда замонавий компьютер тармоқларини ўрнатиш ва ишлатиш бўйича кўникма ва малакаларини шакллантиришнинг методик асослари. Пед. фан. ном. ... Дисс. автор. – Т. 2007. – 24 б.
2. Леушкина М.В. Речевое общение как основа формирования профессиональной культуры будущего специалиста: В сфере профессиональной коммуникации: Автореф. дис. канд. пед. наук. – Ульяновск, 2005. – 26 с.
3. **Rakhimov Farrukh Boltayevich. THE SIGNIFICANCE OF VIRTUAL TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS. Web of Scientist: International Scientific Research Journal. ISSN: 2776-0979. Vol. 4 No. 1 (2023): wos. Published: 2023-01-06**